

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Til adresseliste

Vår dato: 29 NOV 2010
Vår ref.: 200709547-8 ki/eibj
Arkiv: 312/139.A5AAZ
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eirik Bjørkhaug
22 95 98 31

Knut Sellæg og Geir Inge Viken - Elvaaen kraftverk i Elvaaen i Namsenvassdraget, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag - NVEs vedtak

NVE avslår søknaden om bygging av Elvaaen kraftverk uten ytterligere saksbehandling. Det planlagte kraftverket vil komme i konflikt med vassdragets verdi som et nasjonalt laksevassdrag. Tiltaket vil føre til betydelig endring av naturlig vannføring og vandringsforhold som er av negativ betydning for laksebestanden i et nasjonalt laksevassdrag, og kan dermed ikke gjennomføres.

Vi viser til Deres oversendelse av utkast til søknad om bygging av Elvaaen kraftverk i Overhalla kommune, Nord-Trøndelag.

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 32 (2006-2007), *Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder*, vedtatt i Stortinget 15.12.2006, ble Namsen klassifisert som et nasjonalt laksevassdrag.

I St.prp. nr. 32 er beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag og laksefjorder beskrevet og det heter i tabell 6.1 følgende:

"Vassdragsregulering

Tiltaket kan ikke gjennomføres når det fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen."

Det heter videre at *"Retningslinjene i tabell 6.1 skal gjelde for selve vannstrengen og for de deler av nedbørfeltet der de aktuelle tiltakene kan ha innvirkning på laksebestanden."*

E-post: nve@nve.no, Internett: www.nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Telefaks: 22 95 90 00

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Drammensveien 211
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER
Telefon: 72 89 65 50

Region Nord
Kongens gate 14-18
Postboks 394
8505 NARVIK
Telefon: 76 92 33 50

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG
Telefon: 33 37 23 00

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE
Telefon: 57 83 36 50

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR
Telefon: 62 53 63 50

NVEs merknader

NVE har til behandling følgende kraftverk i to sideelver til Namsen i Overhalla kommune:

Elvaaen kraftverk

Installert effekt i kraftverket er 1,4 MW og det er planlagt bygget på, og ovenfor den øvre del av anadrom strekning i Elvaaen. Elvaaen renner sammen med Vesteråa lenger nede i vassdraget og videre ut i Namsen.

Søknadsutkastet med tilhørende biologisk mangfoldrapport peker på følgende konflikttemaer: Laks og sjøørret i et nasjonalt laksevassdrag, ål (kritisk truet), mulig bestand av elvemusling (sårbar), storlom (nær truet) samt en viktig kystgranskog med tilhørende rødlistede arter (gullprikklav (sårbar) og trådragg (sårbar)).

Det foreligger 4 utbyggingsalternativer der søker har gått videre med to av disse. Begge omfatter en regulering av Ålvatnet med inntil 1 meter. Inntaksdammen for kraftverket er for de to alternativene planlagt på henholdsvis kote 80 og kote 71. Kraftstasjonen er i begge alternativene planlagt på kote 31.

Søker foreslår slipp av minstevannføring på 150 l/s noe som er 50 l/s lavere enn beregnet alminnelig lavvannføring. De foreslår ikke installering av omløpsventil eller flytting av kraftstasjon av hensyn til laksefisk. Alternativene vil gi en produksjon på henholdsvis 4,4 GWh og 3,6 GWh. Utbyggingsprisen er beregnet til henholdsvis 4,71 kr/kWh og 5,10 kr/kWh. Alternativene uten regulering vil gi en produksjon på henholdsvis 4,1 GWh og 3,3 GWh til en utbyggingspris på henholdsvis 5,14 kr/kWh og 5,63 kr/kWh. En høyere minstevannføring og flytting av kraftstasjonen vil, sammen med ev. andre avbøtende tiltak, redusere produksjonen og øke utbyggingsprisen ytterligere.

Vesteråa kraftverk

Installert effekt i kraftverket er 0,95 MW og det er planlagt på øvre del av anadrom strekning i Vesteråa og berører mellom 400 og 500 meter av denne.

Søknadsutkastet med tilhørende biologisk mangfoldrapport peker på følgende konflikttemaer: Laks og sjøørret i et nasjonalt laksevassdrag, ål (kritisk truet) og mulig bestand av elvemusling (sårbar). Vi viser til eget vedtak av i dag for dette kraftverket.

Samlet behandling

Identifiserte verdier i vassdragene, geografisk nærhet og søkerens ønske om en felles nettilknytning var bakgrunnen for at NVE fant det naturlig å opplyse om at vi ville behandle søknadene samlet, med en felles høring og sluttbehandling.

Vesteråa kraftverks konfliktgrad i forhold til beskyttelsesregimet for laks i et nasjonalt laksevassdrag førte imidlertid til at NVE så seg tjent med å få Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (FM) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) sine vurderinger på et tidlig tidspunkt. For planene om bygging av Elvaaen kraftverk var disse forholdene uavklart og vi ba om tilleggsundersøkelser for blant annet å få klarhet i om prosjektet berører anadrom strekning. Disse undersøkelsene slo fast at Elvaaen kraftverk, ved en ev. konsesjon vil berøre ca. 90 meter av anadrom strekning i et område som er gyte- og oppvekstområde for laks og sjøørret. NVE finner det ikke nødvendig med begrenset høring av utkastet til søknad om bygging av Elvaaen, men henviser til FM's og DN's uttalelser til planene om bygging av Vesteråa kraftverk.

Siden tilleggsundersøkelsene i Elvaaen slår fast at lakseførende strekning i et nasjonalt laksevassdrag blir berørt av tiltaket finner vi det nå naturlig å vurdere begge søknadsutkastene i forhold til beskyttelsesregimet for laks i et nasjonalt laksevassdrag.

NVEs vurdering

Miljøverndepartementet ga i oktober 2002 DN i oppdrag å utrede aktuelle kandidater til ferdigstillingen av nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. På denne bakgrunn utredet DN 27 nye vassdrag og det ble foretatt en konkret vurdering av de enkelte laksebestandene og gitt en detaljert beskrivelse av hvert vassdrag. DN's utredning ble sendt på høring i mars 2004 og DN presiserte at laksebestandene i Bjerkreimselva, Lærdalselva, Orkla, Verdalselva, Namsen og Vefsna ble ansett for å være spesielt viktige.

Namsen er i følge St.prp. nr. 32 (2006-2007), *Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder*, landets nest mest produktive laksevassdrag og ble vedtatt som nasjonalt laksevassdrag i samme stortingsproposisjon.

Etter vi hadde mottatt utkastet til søknad om bygging av Elvaen kraftverk ba vi om følgende tilleggsundersøkelse på fisk:

"På bakgrunn av gjeldende beskyttelsesregime for laks i nasjonale laksevassdrag, NVEs veileder 3/2007 og OEDs retningslinjer for små vannkraftverk ber vi om tilleggsundersøkelser på fisk. Det skal foretas el-fiske på berørt strekning for å dokumentere om strekningen benyttes årlig eller sporadisk til gyting. Videre skal det foretas en vurdering av oppvekstforholdene for ungfisk på elva. Lengden på berørt lakseførende strekning skal fastslås gjennom undersøkelser og plassering av endelig vandringshinder skal angis med kotehøyde og tegnes inn i kart og fotodokumenteres. I tillegg skal det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser tiltaket får for anadrom laksefisk i forhold til gjeldende beskyttelsesregime i et nasjonalt laksevassdrag, og man skal vurdere mulighetene for avbøtende tiltak."

Vi har, som følge av kravene nevnt over, mottatt en rapport fra Sweco utarbeidet av Hans Mack Berger der det konkluderes med at laks og sjørret kan vandre opp til markert foss ved kote ca. 42, om lag 90 meter ovenfor planlagt utløp av kraftstasjon på kote 31. Det ble påvist årsyngel av laks ved utløpet av fossekulpen som danner vandringshinder for laks. Dette bekrefter, i følge konsulenten, gyting ved utløp av denne kulpen. Undersøkelsene påviste videre minst tre årsklasser av laks, noe som også indikerer at den planlagt utbygde strekningen har egnede oppvekstområder for laks.

I følge rapporten har Elvaen middels verdi for produksjon av anadrom laksefisk opp til fossen (kote 42) som danner vandringshinder for laks. Omfanget blir videre vurdert som middels til liten, og konsekvensen av tiltaket for anadrom laksefisk blir liten til middels negativ.

NVE mener det må være klart at laksen i et nasjonalt laksevassdrag har nasjonal verdi. Dermed blir verdien av laksebestanden stor, noe som etter vårt syn gjør at også konsekvensen for laksen i Elvaen blir større negativ enn det som kommer fram av Sweco-rapporten.

Det er foreslått avbøtende tiltak i rapporten fra Sweco. De foreslår å anlegge et gyteområde for laks og sjørret i tilknytning til kulpen ved avløpet fra kraftstasjonen for å kompensere for tapt gyteareal ved en ev. utbygging. I rapporten heter det likevel at: *"Vi anbefaler primært at kraftstasjonen flyttes opp med avløp til fossekulpen som markerer anadrom strekning, etter som Elvaen er del av Namsen (Nasjonalt laksevassdrag)"*.

Det foreslås videre i rapporten at det slippes minstevannføring lik 5-persentil sommer og 5-persentil vinter, noe som i følge søknadsutkastet utgjør henholdsvis 269 l/s og 192 l/s.

Sweco mener det, uansett alternativ, må installeres en omløpsventil med en kapasitet tilsvarende 50 % av slukeevnen for å hindre brå nedgang av vannstand ved utilsiktet stans i kraftverket. Dette vil forhindre stranding av fisk, noe Sweco mener er viktig siden Elvaen har selvreproduserende bestand av laks og sjørret og fordi Elvaen er del av et nasjonalt laksevassdrag.

De påpeker videre at *"Selv om potensiell strekning for anadrom laksefisk er relativt liten sammenlignet med Namsenvassdraget, som helhet, er sideelvene av betydning for opprettholdelse av Namsen som et godt laksevassdrag"*. De mener også det må etableres en partikkelfelle, i anleggsperioden, for å unngå tilslamming av nedenforliggende områder.

Søker har, etter NVEs syn, ikke i tilstrekkelig grad tatt inn over seg betydningen av at Elvaen er en del av et nasjonalt laksevassdrag og det beskyttelsesregimet som faktisk gjelder for disse vassdragene, jf. St.prp. nr. 32 (2006-2007). Forvaltningen har et ansvar for å unngå inngrep i disse vassdragene som er av nevneverdig negativ betydning for laksen. Rapporten fra Sweco peker på mange avbøtende tiltak som nevnt over. Søker har valgt å opprettholde opprinnelig omsøkt kraftstasjonsplassering på kote 31 av hensyn til økonomien i prosjektet, og de mener det er mer aktuelt å gjennomføre biotopforbedrende tiltak som omtalt i Sweco-rapporten, noe de mener gir bedre uttelling i forhold til redusert konsekvensgrad. De foreslår slipp av minstevannføring på 150 l/s på grunn av at, *"Prosjektets økonomi er presset, og dersom minstevannføringen settes høyere enn foreslått vil prosjektets økonomi forverres ytterligere"*. De foreslår i utgangspunktet ikke installering av omløpsventil siden *"En omløpsventil vil ha konsekvenser for økonomien i prosjektet"*. De er likevel åpen for dette tiltaket dersom nye undersøkelser viser at det gir redusert konsekvensgrad.

Dersom kraftstasjonen skal flyttes må utløpet i kraftverket legges over fossen, som i følge Sweco er 3-5 meter høy, for ikke å påvirke vannføring og strømforhold i kulpen som har et gyteområde for laks. Da vil brutto fallhøyde ved hovedalternativet (alt. 4) reduseres fra 49 m til 33 m. Brutto fallhøyde ved alternativ 1 vil reduseres fra 40 m til 24 m. Dette vil etter NVEs syn ha konsekvenser for økonomien i prosjektet. En høyere minstevannføring, installering av automatisk omløpsventil, partikkelfelle og andre avbøtende tiltak vil øke kostnadene og redusere produksjonen ytterligere.

NVE oppfatter søker slik at de foreslåtte avbøtende tiltakene er lite aktuelle på grunn av den anstrengte økonomien i prosjektet. NVE ser at prosjektet har en stram økonomi og vurderer prosjektet til å ha lite å gå på av hensyn til ytterligere kostnader ut over det som er omsøkt. Dette er likevel ikke av betydning for NVEs vedtak da vi utelukkende vurderer tiltakets konsekvensgrad i henhold til gjeldende beskyttelsesregime for laks i et nasjonalt laksevassdrag.

NVE vil henvise til Direktoratet for naturforvaltning sin uttalelse til utkast til søknad om bygging av Vesteråa kraftverk der de mener at tiltaket vil komme i konflikt med beskyttelsesregimet for laks i et nasjonalt laksevassdrag og dermed ikke bør tillates. NVE kan ikke se at kan være grunn til å vurdere utkast til søknad om bygging av Elvaen kraftverk med tilhørende miljørapporter annerledes.

NVE mener en ev. utbygging vil kunne føre til reduksjon av gyte- og oppvekstområder på berørt strekning, samt at det vil være fare for tørrlegging av gyte- og oppvekstområder like nedenfor kraftstasjonen ved utilsiktet stans i kraftverket.

NVE mener at det ved en ev. utbygging av Elvaen vil være fare for tilslamming av gyte- og oppvekstområder i anleggsfasen. Dette er likevel forhold som Fylkesmannen vil følge opp i forhold til forurensningsloven ved en ev. konsesjon

Avløpsvannet fra kraftstasjonen vil bli tilbakeført til Elvaen ca. 90 m nedenfor vandringshinder for laks. Med en middelvannføring på 2,37 m³/s, og en maksimal slukeevne på 3,6 m³/s vil en svært stor del av vannføringen passere gjennom kraftverket. Vi mener forbi slipping på 0,15 m³/s vil medføre at laks på oppvandring sannsynligvis vil trekke inn mot kraftverksutløpet og ikke finne veien opp til gyteområdet øverst på lakseførende strekning. I beste fall vil laksens vandring mot gyteområdet bli betydelig forsinket. Det er også fare for kondisjonstap for individer som står og stanger ved kraftverksutløpet.

Det opplyses i Sweco-rapporten at grunneierne var usikre på om laks og sjøørret kunne forsere de strie strykene over skrå bergflater nedenfor det nå registrerte gyteområdet øverst på anadrom strekning. NVE mener det vil være fare for at omsøkt prosjekt ikke gir tilstrekkelig vannmengde på berørt strekning slik at dette strykpartiet ikke er mulig å forsere når kraftverket er i drift. Dette vil følgelig forårsake forsinket oppvandring.

NVE mener en regulering av Ålvatnet med 1 meter vil kunne påvirke vannføringen også nedenfor kraftstasjonen, da det i tørre perioder vil være mulig å holde på vannet i Ålvatnet slik at det i perioder bare går minstevannføring nedenfor kraftstasjonen. En slik regulering mener NVE er i strid med beskyttelsesregimet for laks i et nasjonalt laksevassdrag. En utbygging uten regulering av Ålvatnet vil av hensyn til økonomien, ifølge søker, gi en høy utbyggingspris.

NVE mener betydningen av den planlagte utbyggingen er nevneverdig negativ for laksen for den delen av vassdraget som blir berørt og for sideelva Elvaaen som helhet, da undersøkelsen i vassdraget viser at Elvaaen har egenproduksjon av laks og at gyte- og oppvekstområder vil bli negativt påvirket. Det er, etter NVEs syn, åpenbart at tiltaket vil påvirke laksebestanden i Elvaaen i nevneverdig negativ grad. Prosjektet kommer derfor klart i konflikt med beskyttelsesregimet for laks i et nasjonalt laksevassdrag.

NVE ser at både utkastet til søknad om bygging av Vesteråa kraftverk og utkastet til søknad om bygging av Elvaaen kraftverk vil føre til negativ konsekvenser, av nevneverdig negativ betydning for laks i et nasjonalt laksevassdrag. En videre vurdering av samlet belastning er etter NVEs syn unødvendig da de begge vil komme i konflikt med gjeldende beskyttelsesregime for laks i et nasjonalt laksevassdrag, jf. St.prp. nr. 32 (2006-2007), *Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefforder*. Det er likevel, etter NVEs syn, klart at begge prosjektene samlet vil gi en større negativ konsekvens for laksen i Elvaaen og Vesteråa som renner sammen og ut i Namsen.

NVE kan i medhold av vannressursloven § 24, 2. ledd, bokstav c) unnlate å sende en søknad på høring dersom det er klart at søknaden vil bli avslått. Basert på foreliggende utkast til søknad med miljørapport finner vi det klart at søknadsutkastet må avslås.

NVE avslår søknaden om bygging av Elvaaen kraftverk uten ytterligere saksbehandling. Det planlagte kraftverket vil komme i konflikt med vassdragets verdi som et nasjonalt laksevassdrag. Tiltaket vil føre til betydelig endring av naturlig vannføring og vandringsforhold som er av negativ betydning for laksebestanden i et nasjonalt laksevassdrag, og kan dermed ikke gjennomføres.

NVE har ikke vurdert tiltakets konfliktgrad i forhold til andre allmenne interesser som bl.a. ål (CR), elvemusling (VU), storlom (NT) sjøørret, stasjonær ørret, kystgranskogen, gullprikklav (VU), trådragg (VU), hønsehauk (NT) eller reindrift.

Klageadgang

NVEs avgjørelse er et enkeltvedtak som kan påklages til Olje- og energidepartementet (OED) innen tre uker fra det tidspunkt underretningen er kommet fram til partene, jf. kap. VI i forvaltningsloven. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til OED og sendes gjennom NVE.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Adresseliste: Knut Sellæg, 7860 SKAGE I NAMDALEN
Geir Inge Viken, 7860 SKAGE I NAMDALEN

Kopi: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Postboks 2600, 7734 STEINKJER
Direktoratet for naturforvaltning, Tungasletta 2, 7485 TRONDHEIM
Overhalla kommune, Administrasjonsbygget, 7863 OVERHALLA
Nord-Trøndelag fylkeskommune, Postboks 2560, Seilmakergata 2, 7735 STEINKJER
NTE Holding AS, v/Håvard Finanger, Postboks 2550, 7736 STEINKJER